

Nr 4.

Ankom till Riksdagens kansli den 24 maj 1910 kl. 1 e. m.

*Sammansatta stats- och bankoutskottets nr 2 utlåtande, nr 3,
i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående
bildande af en lånefond för befrämjande af handtverk
och därmed jämförlig mindre industri.*

Uti en till Riksdagen aflåten proposition (nr 142), hvilken blifvit öfverlämnad till förberedande behandling af sammansatt stats- och bankoutskott, har Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 4 april 1910, föreslagit Riksdagen att besluta,

att en särskild fond å 200,000 kronor skall inrättas för befrämjande af handtverk och därmed jämförlig mindre industri, från hvilken fond, efter pröfning af Kungl. Maj:t, i mån af tillgång lån må tilldelas Sveriges handtverksorganisation, som förklarar sig villig att i egen- skap af låneförmedlare utlämna låneunderstöd till handtverkare och mindre industriidkare för anskaffande af arbetsmaskiner, motorer och andra dyrbarare arbetsredskap,

att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån må ingå till fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål,

att riksgäldskontoret bemyndigas att för ändamålet under år 1911 i mån af behof tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst 50,000 kronor, samt

att för lån, som af Kungl. Maj:t sålunda beviljas, skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 4 Saml. 2 Afd. 3 Häft. (Nr 4.)

1:o) Af Kungl. Maj:t beviljadt statslån må af låneförmedlaren på en gång eller i skilda delar lyftas i statskontoret emot aflämnande af en utaf låneförmedlaren till statskontoret eller order ställd, af statskontoret godkänd skuldförbindelse, som skall innefatta låneförmedlarens åtagande att återbetala lånet i här nedan omförmäld ordning, hvarjämte, innan någon del af statslånet må utbekommas, godkänd säkerhet för den afgifna skuldförbindelsens uppfyllande skall till statskontoret aflämnas. Låneförmedlaren må icke förvägras att under lånetiden utbyta aflämnad säkerhet mot annan, som kan af statskontoret godkännas.

Därest statskontoret under lånetiden skulle finna ställd säkerhet icke vidare vara nöjaktig, skall låneförmedlaren inom af statskontoret förelagd tid, dock minst tre månader, aflämna nya säkerhetshandlingar, som af statskontoret godkännas.

2:o) Sedan från fonden undfånget lån innehafts under ett år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande fem åren återbetalas en femtedel af det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder senast inom utgången af det sjätte året till fullt guld.

Å lyftadt statslånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent, dock med skyldighet för låneförmedlaren att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskrifven tid inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfallodagen till dess inbetalning sker.

3:o) Ställer sig låneförmedlaren icke till efterrättelse meddelade bestämmelser i fråga om ränte- och kapitalafbetalning, eller underlåter han att inom föreskrifven tid fullgöra af statskontoret erhållet föreläggande att aflämna nya säkerhetshandlingar, äger statskontoret att därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som bestämmer, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall anses vara till återbetalning genast förfallet.

4:o) Låneunderstöd, som af låneförmedlaren utlämnas, skall utgöra minst 500 kronor och för en och samma låntagare högst 5,000 kronor samt må under inga förhållanden uppgå till mera än tre fjärdedelar af det eller de för inköp afsedda föremålens värde.

5:o) Rörande låneunderstöd, som af låneförmedlaren utlämnas, skall, innan någon del däraf må af låntagaren uppbäras, mellan låneförmedlaren och låntagaren upprättas fullständigt lånekontrakt, hvari bestämmelser i följande afseenden skola finnas intagna, nämligen:

beträffande beskaflenhet och värde af arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap, för hvars anskaffande låneunderstöd är afsedt, samt tid och sätt för anskaffningen af ifrågavarande föremål;

rörande lånets belopp, säkerheten och villkoren i fråga om ränta och återbetalning;

huruvida lånet må på en gång eller i särskilda terminer lyftas samt angående sättet och villkoren för lånets utbekommande;

angående viss tid, inom hvilken lånet skall vara till fullo uttaget, vid äfventyr att rätten till utbekommande af ej lyft belopp skall vara förverkad;

angående den kontroll från låneförmedlarens sida, som låntagaren skall vara skyldig underkasta sig;

därom, att möjligen uppkommande tvister mellan låneförmedlare och låntagare beträffande tillämpningen af lånekontraktets bestämmelser skola afgöras af skiljemän i enlighet med lagen om skiljemän den 28 oktober 1887, samt att klander mot skiljemännens beslut icke må äga rum.

6:o) Vid uppgörandet af omförmälda lånekontrakt skall lända till efterrättelse:

att andra villkor icke må betingas i fråga om ränta och återbetalning än som angående statslånet stadgats, dock med undantag i följande afseenden, nämligen:

att låntagare skall äga att, därest han så önskar, äfven före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del af låneunderstödet; samt

att låneförmedlaren må kunna förbehålla sig rätt att under nedan angifna förutsättningar uppsäga lämnadt låneunderstöd till inbetalning å tid, som låneförmedlaren bestämmer, nämligen:

a) om låntagaren ej fullgör hvad i kontraktet föreskrifvits i fråga om anskaffandet af viss arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap;

b) om låntagaren visar sig försumlig i att erlægga föreskrifven ränte- och kapitalafbetalning;

c) om låntagaren genom bedräglig uppgift föranledt lånets beviljande;

d) om sådana förhållanden inträffat, att låntagaren, med hänsyn till det med lånet afsedda ändamål, uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma.

7:o) Lånekontrakt skall upprättas i två exemplar, af hvilka hvardera kontrahenten skall taga ett.

8:o) Låneförmedlaren vare obetaget att under lånetiden medgifva låntagare de lindringar i afseende å lånets återbetalning eller låntagarens skyldigheter i öfrigt, hvilka icke strida mot meddelade föreskrifter eller eljest äro oförenliga med lånets ändamål.

9:o) Låneförmedlaren skall årligen före april månads utgång till kommerskollegium afgifva redogörelse för lånerörelsen under det näst-föregående året, hvilken redogörelse kollegium har att med det egna underdåniga utlåtande, hvartill anledning må förefinnas, till Kungl. Maj:t öfverlämna.

Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

dels medgifva, att Kungl. Maj:t må äga meddela de ytterligare föreskrifter, som i afseende å ifrågavarande lånerörelse må finnas erforderliga,

dels ock för år 1911 bevilja ett extra anslag å 2,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att tilldelas låneförmedlaren såsom bidrag till betäckande af de för honom genom lånerörelsen uppkommande förvaltningskostnader och andra direkta utgifter.

I fråga om den i detta ärende förebragta utredning tillåter sig utskottet hänvisa till hvad i sådant afseende anförts i statsrådsprotokollet (sid. 5--20). Med åberopande däraf får utskottet här återgifva, hvad departementschefen för egen del yttrat.

*Departements-
chefens yt-
tande.*

»Handverket och den därmed jämförliga mindre industrien hafva utan tvifvel alltjämt betydelsefulla uppgifter att fylla inom näringslivet. För att deras utöfvare skola kunna med framgång häfda sin ställning å dem tillhörande arbetsområden, erfordras emellertid oundgängligen, att de äga tillgång till de hjälpmedel vid yrkesutöfningen, som teknikens utveckling medfört. Den jämförelsevis svaga ekonomiska ställning, hvori den enskilde yrkesidkaren inom ifrågavarande näringsgrenar ofta befinner sig, måste dock ej sällan utgöra hinder för eller åtminstone försvåra anskaffandet af berörda tekniska hjälpmedel. Härutinnan synes mig föreligga en uppgift för staten att, i likhet med hvad som äger rum i fråga om flera andra grenar af näringslivet, med begagnande af sin kapitalstyrka eller sin kredit medelst lån understödja den enskilda företagsamheten.

I fråga om beredande af för ändamålet erforderliga medel anser jag, i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, det icke vara lämpligt att, såsom ifrågasatt blifvit, anlita manufakturförslagslånefondens medel, utan synes mig, att för ändamålet bör bildas en särskild fond genom anvisande af medel att utgå från riksgäldskontoret. I afseende å förslaget att fonden till en början bestämmes till 200,000 kronor, däraf för år 1911 anvisas 50,000 kronor, har jag icke något att erinra.

Inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån böra få ingå till

fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål.

Såväl med hänsyn till hvad från statskontorets sida anmärkts mot öfverlämnandet till denna myndighet af bestyret med ifrågavarande lånerörelse som äfven i betraktande af omständigheterna i öfrigt, synes mig ändamålsenligt att anlita Sveriges handtverksorganisation såsom mellanhand vid lånerörelsen. Nämda organisation, som har till syfte mål att verka för handtverkets och den mindre industriens utveckling, omfattar enligt mig lämnade uppgifter för närvarande 92 lokala föreningar eller i det närmaste alla landets handtverksföreningar af någon betydelse. Jämte det lifliga intresse för nu förevarande sak, som handtverksorganisationen visat sig hysa och som ju utgör en betingelse för lämpligheten såsom låneförmedlare, äger organisationen fördelen af att genom de anslutna föreningarna i allmänhet kunna med jämförelsevis lätthet förskaffa sig, bland annat, tillförlitlig kännedom om de lånesökandes personliga förhållanden, en kunskap som måste anses vara af största vikt för hela lånerörelsens rätta handhafvande. Då handtverksorganisationen icke skulle utfå lån, med mindre den förut ställt säkerhet, som godkänts af statskontoret, som skulle handhafva förvaltningen af fonden, bör någon förlust för staten icke uppkomma af lånerörelsen.

Hvad angår den af handtverksorganisationen framställda anhållan om ersättning för sina direkta utgifter vid låneförmedlingen, synes, med hänsyn särskildt till de fördelar, som för staten lära få anses vara förenade med organisationens öfvertagande af låneförmedlingen, nämnda anhållan böra vinna afseende så till vida, att låneförmedlaren må kunna erhålla de för honom genom lånerörelsen uppkommande förvaltningskostnader och andra direkta utgifter betäckta till ett belopp af högst 2,000 kronor, för år räknadt. Härför erforderliga medel torde, såsom statskontoret erinrat, lämpligen böra anvisas genom anslag å riksstaten.

Beträffande fastställandet af maximi- och minimibelopp för de lån, som låneförmedlaren skulle äga att till en och samma låntagare utlämna, liksom i afseende å de af kommerskollegium i dess utlåtande af den 15 sistlidne februari föreslagna öfriga villkor och bestämmelser för lånerörelsen, med af statskontoret gjordt tillägg, har jag icke funnit anledning till erinran. Det må särskildt framhållas, att genom bestämmelsen om skyldighet för låneförmedlaren att årligen inom viss tid till kommerskollegium afgifva redogörelse för lånerörelsen under det nästföre-

gående året, hvilken redogörelse kollegium skall hafva att med eget underdånigt utåtande till Kungl. Maj:t öfverlämna, staten blir i tillfälle att följa och kontrollera den ifrågavarande lånerörelsen och dess utveckling.

Utöfver de allmänna villkor och bestämmelser, som sålunda föreslagits, torde en del närmare föreskrifter i afseende å ifrågavarande lånerörelse kunna komma att finnas erforderliga, och torde hos Riksdagen böra inhämtas medgifvande för Kungl. Maj:t att meddela sådana ytterligare föreskrifter.»

*Utskottets
yttrande.*

Lika med Kungl. Maj:t anser utskottet handtverket och den mindre industrien väl värda att understödjas medelst lån från statens sida. I fråga om storleken af den för ändamålet föreslagna fonden af 200,000 kronor har utskottet intet att anmärka. Mot de af Kungl. Maj:t föreslagna allmänna villkoren för beviljande af lån ur fonden har utskottet ej funnit något att erinra.

På grund af hvad sålunda anförts och under uttalande att det af Kungl. Maj:t begärda extra anslag till betäckande af låneförmedlarens förvaltningskostnader m. m. synes böra uppföras under riksstatens sjunde hufvudtitel, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning

dels besluta,

att en särskild fond å 200,000 kronor skall inrättas för befrämjande af handtverk och därmed jämförlig mindre industri, från hvilken fond, efter pröfning af Kungl. Maj:t, i mån af tillgång lån må tilldelas Sveriges handtverksorganisation, som förklarar sig villig att i egenskap af låneförmedlare utlämna låneunderstöd till handtverkare och mindre industriidkare för anskaffande af arbetsmaskiner, motorer och andra dyrbarare arbetsredskap,

att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån må ingå till fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål,

att riksgäldskontoret bemyndigas att för ända-

målet under år 1911 i mån af behof tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst 50,000 kronor, samt att för lån, som af Kungl. Maj:t sålunda beviljas, skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

1:o) Af Kungl. Maj:t beviljadt statslån må af låneförmedlaren på en gång eller i skilda delar lyftas i statskontoret emot aflämnande af en utaf låneförmedlaren till statskontoret eller order ställd, af statskontoret godkänd skuldförbindelse, som skall innefatta låneförmedlarens åtagande att återbetala lånet i här nedan omfördörd ordning, hvarjämte, innan någon del af statslånet må utbekommas, godkänd säkerhet för den afgifna skuldförbindelsens uppfyllande skall till statskontoret aflämnas. Låneförmedlaren må icke förvägras att under lånetiden utbyta aflämnad säkerhet mot annan, som kan af statskontoret godkännas.

Därest statskontoret under lånetiden skulle finna ställd säkerhet icke vidare vara nöjaktig, skall låneförmedlaren inom af statskontoret förelagd tid, dock minst tre månader, aflämna nya säkerhetshandlingar, som af statskontoret godkännas.

2:o) Sedan från fonden undfånget lån innehafts under ett år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande fem åren återbetalas en femtedel af det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder senast inom utgången af det sjätte året till fullo guld.

Å lyftadt statslånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent, dock med skyldighet för låneförmedlaren att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskrifven tid inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfallodagen till dess inbetalning sker.

3:o) Ställer sig låneförmedlaren icke till efterrättelse meddelade bestämmelser i fråga om ränte- och kapitalafbetalning, eller underlåter han att inom föreskrifven tid fullgöra af statskontoret erhållet föreläggande att aflämna nya säkerhetshandlingar, äger statskontoret att därom göra anmälan hos Kungl.

Maj:t, som bestämmer, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall anses vara till återbetalning genast förfallet.

4:o) Låneunderstöd, som af låneförmedlaren utlämnas, skall utgöra minst 500 kronor och för en och samma låntagare högst 5,000 kronor samt må under inga förhållanden uppgå till mera än tre fjärdedelar af det eller de för inköp afsedda föremålens värde.

5:o) Rörande låneunderstöd, som af låneförmedlaren utlämnas, skall, innan någon del däraf må af låntagaren uppbäras, mellan låneförmedlaren och låntagaren upprättas fullständigt lånekontrakt, hvari bestämmelser i följande afseenden skola finnas intagna, nämligen:

beträffande beskaffenhet och värde af arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap, för hvars anskaffande låneunderstöd är afsedt, samt tid och sätt för anskaffningen af ifrågavarande föremål;

rörande lånets belopp, säkerheten och villkoren i fråga om ränta och återbetalning;

huruvida lånet må på en gång eller i särskilda terminer lyftas samt angående sättet och villkoren för lånets utbekommande;

angående viss tid, inom hvilken lånet skall vara till fullo uttaget, vid äfventyr att rätten till utbekommande af ej lyft belopp skall vara förverkad;

angående den kontroll från låneförmedlarens sida, som låntagaren skall vara skyldig underkasta sig;

därom, att möjligen uppkommande tvister mellan låneförmedlare och låntagare beträffande tillämpningen af lånekontraktets bestämmelser skola afgöras af skiljemän i enlighet med lagen om skiljemän den 28 oktober 1887, samt att klander mot skiljemännens beslut icke må äga rum.

6:o) Vid uppgörandet af omförmälda lånekontrakt skall lända till efterrättelse:

att andra villkor icke må betingas i fråga om ränta och återbetalning, än som angående statslånet stadgats, dock med undantag i följande afseenden, nämligen:

att låntagare skall äga att, därest han så önskar, äfven före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del af låneunderstödet; samt

att låneförmedlaren må kunna förbehålla sig rätt att under nedan angifna förutsättningar uppsäga lämnadt låneunderstöd till inbetalning å tid, som låneförmedlaren bestämmer, nämligen:

a) om låntagaren ej fullgör hvad i kontraktet föreskrifvits i fråga om anskaffandet af viss arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap;

b) om låntagaren visar sig försumlig i att erlægga föreskrifven ränte- och kapitalafbetalning;

c) om låntagaren genom bedräglig uppgift föranledt lånets beviljande;

d) om sådana förhållanden inträffat, att låntagaren, med hänsyn till det med lånet afsedda ändamål, uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma.

7:o) Lånekontrakt skall upprättas i två exemplar, af hvilka hvardera kontrahenten skall taga ett.

8:o) Låneförmedlaren vare obetaget att under lånetiden medgifva låntagare de lindringar i afseende å lånets återbetalning eller låntagarens skyldigheter i öfrigt, hvilka icke strida mot meddelade föreskrifter eller eljest äro oförenliga med lånets ändamål.

9:o) Låneförmedlaren skall årligen före april månads utgång till kommerskollegium afgifva redogörelse för lånerörelsen under det nästföregående året, hvilken redogörelse kollegium har att med det egna underdåniga utlåtande, hvartill anledning må förefinnas, till Kungl. Maj:t öfverlämna;

dels medgifva, att Kungl. Maj:t må äga meddela de ytterligare föreskrifter, som i afseende å ifråga-
varande lånerörelse må finnas erforderliga,

dels ock för år 1911 å riksstatens sjunde hufvudtitel bevilja ett extra anslag å 2,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att tilldelas låneförmedlaren såsom bidrag till betäckande af de för

honom genom lånerörelsen uppkommande förvaltningskostnader och andra direkta utgifter.

Stockholm den 24 maj 1910.

På det sammansatta utskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Herr *Björklund* har icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
